

Overenskomstresultater gennem tiderne på det private arbejdsmarked

FAKTA

Nedenstående liste viser hovedresultaterne i overenskomstforhandlingerne siden systemets etablering i 1899 – ud over løn. Gennemgangen viser, at overenskomstforhandlinger frem til starten af 1990'erne alene handlede om løn, arbejdstid og ferie. Overenskomstforhandlingerne i 1991, hvor centrum i forhandlingerne blev flyttet fra hovedorganisationerne til sektororganisationerne, er således et afgørende vendepunkt i aftalesystemets udvikling. Det er for det første fra dette tidspunkt, at overenskomsternes bredde forøges med inddragelse af en række velfærdsspørgsmål i overenskomsterne, og det er for det andet fra 1991, at der sker en udvidet decentralisering vedr. forhandling af løn samt udlægning af kompetence om fastsættelse af regler for arbejdstid mv. til parterne i virksomhederne.

- 1899: Septemberforliget – første hovedaftale mellem DA og LO – fastslår overenskomster som måden at regulere løn- og arbejdsvilkår på i Danmark.
- 1900: Det bevægelige lønsystem og første tillidsmandsregler i jernindustrien.
- 1908: Augustudvalget fører til etablering af det arbejdsretlige system og Forligsinstitutionen i 1910.
- 1919: 8 timers-arbejdsdagen (48 timer om ugen).
- 1931: 1 uges ferie (Metals overenskomst).
- 1937: Funktionærloven.
- 1938: 2 ugers ferie fastsat ved lov (3. ferieuge i 1952, 4. og 5. uge i 1971 og 1979).
- 1947: Den første Samarbejdsudvalgsaftale mellem LO og DA.
- 1958: Arbejdstiden ned på 45 timer om ugen over tre år.
- 1973: Ligeløn i overenskomsterne.
- 1975: 40 timers arbejdsuge, dvs. 8 timer om dagen i 5 dage.
- 1987: 37 timers arbejdsuge indført over fire år.
- 1991: Arbejdsmarkedspension (AMP), Ret til efteruddannelse. Velfærdsspørgsmålenes indtog i overenskomsterne. Decentralisering af forhandlinger om arbejdstid. Fra 66 % til 85 % med bevægeligt lønsystem.

- 1995: Løn under barselsorlov i industriens overenskomst (de andre følger efter i 1997). Løn under sygdom udvides fra 2 uger (indført i 1993) til 4 uger.
- 1998: Start på den 6. ferieuge (med to feriefridage).
- 2000: 6. ferieuge i form af 5 feriefridage indført over 4 år. AMP op på det oprindelige mål: 9 pct. over fire år. Løn under sygdom udvidet fra 4 til 5 uger. Fuld løn under barns 1. sygedag. Forsøgsparagraf i industriens overenskomst, dvs. at de lokale parter selv kan fastsætte regler for arbejdstid mv. under forudsætning af godkendelse i organisationerne.
- 2004: Fra 14 til 20 ugers løn under barsel plus løn under sygdom udvidet fra 5 til 9 uger. Forsøgsparagraf uden organisationsgodkendelse.
- 2007: 3 ugers ekstra løn under forældreorlov reserveret fædrene. Delvis pensionsindbetaling under barselsorlov. Ret til 2 ugers selvvalgt uddannelse. Etablering af kompetenceudviklingsfonde. Forsøgsparagraf gjort permanent.
- 2010: Fratrædelsesgodtgørelser, værn mod social dumping, ligestillingsnævn, to ugers ekstra løn under forældreorlov.
- 2012: Seniorordning, mulighed for akkumuleret frihed til selvvalgt uddannelse.

FAOS
28.01.14